

Młodzi na rynku pracy: zatrudnienie i przedsiębiorczość młodych Polaków

dr hab. Ewa Giermanowska prof. UW,
Youth Wiki w praktyce: młodzież, polityki, perspektywy

Webinarium, 24 września 2025 r.

Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027 (2018/C 456/01)

Cele europejskiej polityki młodzieżowej:

- **WYSOKIEJ JAKOŚCI ZATRUDNIENIE DLA WSZYSTKICH**
- **Kontekst:** Młode osoby cierpią z powodu wysokiego bezrobocia młodzieży, niepewnych i charakteryzujących się wyciskiem warunków pracy, a także dyskryminacji na rynku pracy i w miejscu pracy. Brak informacji oraz umiejętności niezbędnych dla przyszłego zatrudnienia uniemożliwiają młodym osobom pełną integrację na rynku pracy. Należy zatem podjąć środki w celu zadbania o wysokiej jakości zatrudnienie dla wszystkich.

Cel: Zagwarantowanie dostępnego rynku pracy zapewniającego możliwości prowadzące do dobrej jakości miejsc pracy dla młodzieży

Założenia: Tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy gwarantujących wszystkim młodym osobom godne warunki pracy, prawa pracownicze i prawo do płacy zapewniającej utrzymanie na minimalnym poziomie.

Zagwarantowanie/zapewnienie:

- ochrony socjalnej i opieki zdrowotnej wszystkim młodym pracownikom
- sprawiedliwego traktowania i równych szans w celu położenia kresu dyskryminacji na rynku pracy
- równych szans w zakresie rozwijania niezbędnych umiejętności i zdobywania praktycznego doświadczenia w celu ułatwienia przejścia z etapu edukacji do etapu zatrudnienia
- uznawania i walidacji kompetencji nabytych w ramach staży, przygotowania zawodowego i innych form uczenia się opartego na pracy, a także w ramach wolontariatu i edukacji pozaformalnej
- angażowania młodych osób i organizacji młodzieżowych jako równorzędnych partnerów w kształtowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę polityk zatrudnienia na wszystkich szczeblach
- równego dostępu do wysokiej jakości informacji i odpowiednich mechanizmów wsparcia, tak by młodzież była przygotowana na ciągłe zmiany na rynku pracy i na przyszły model pracy

Dlaczego Komisja Europejska w coraz większym stopniu skupia się na zatrudnieniu młodych ludzi?

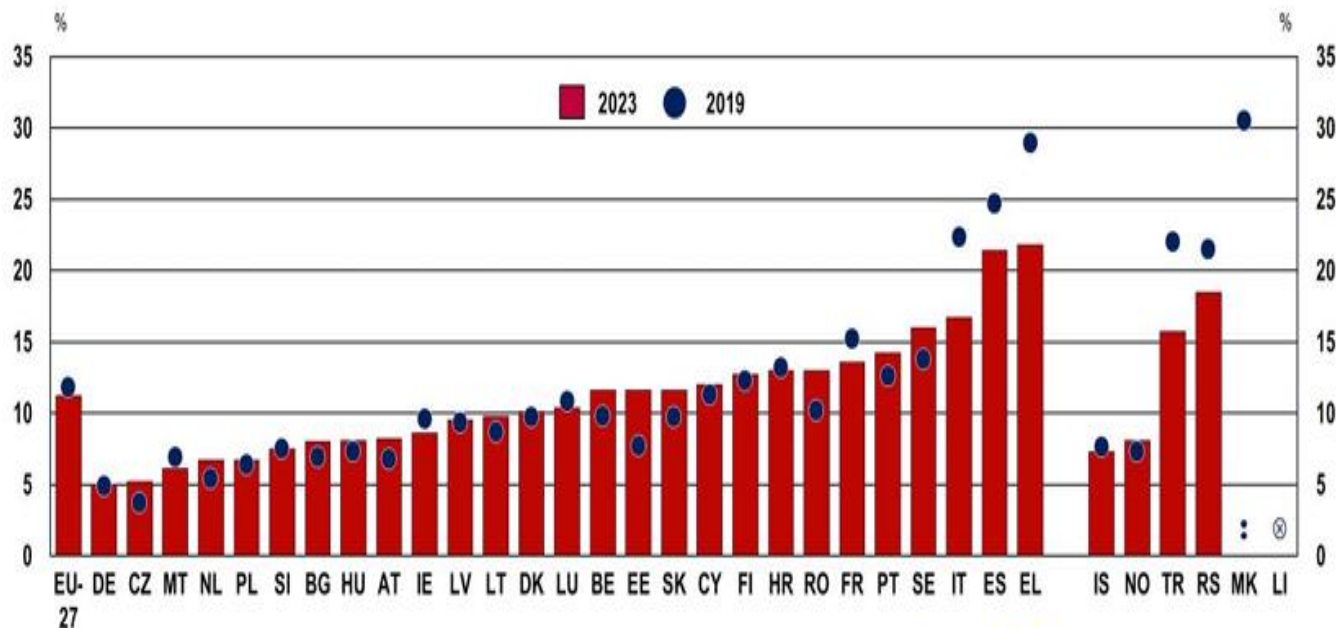
Sytuację młodych ludzi na rynku pracy charakteryzują następujące tendencje:

- w ostatnich dziesięcioleciach stopa bezrobocia młodzieży utrzymywała się na poziomie około dwukrotnie wyższym niż ogólna stopa bezrobocia (osoby w wieku 15–74 lata)
- stabilna integracja na rynku pracy obecnie trwa dłużej niż wcześniej, co wiąże się z wieloma zmianami między miejscami pracy, jak i okresami niepewności zatrudnienia
- grupy szczególnie wrażliwe jak: młodzież z mniejszości etnicznych lub młodzi ludzie z niepełnosprawnościami, nadal znajdują się w niekorzystnej sytuacji
- bierność zawodowa młodzieży utrzymuje się na stabilnym poziomie i nie zmniejsza się znacząco, gdy spada bezrobocie młodzieży

Stopa bezrobocia młodych (15-29 lat), według kraju, 2019-2023

(Report COM(2025)117 final)

Figure 3.3: Unemployment rate of young people (15-29), by country, 2019 and 2023

Source: Eurostat: Youth unemployment rate by sex, age and educational attainment level ([youth_unempl_090](#)).

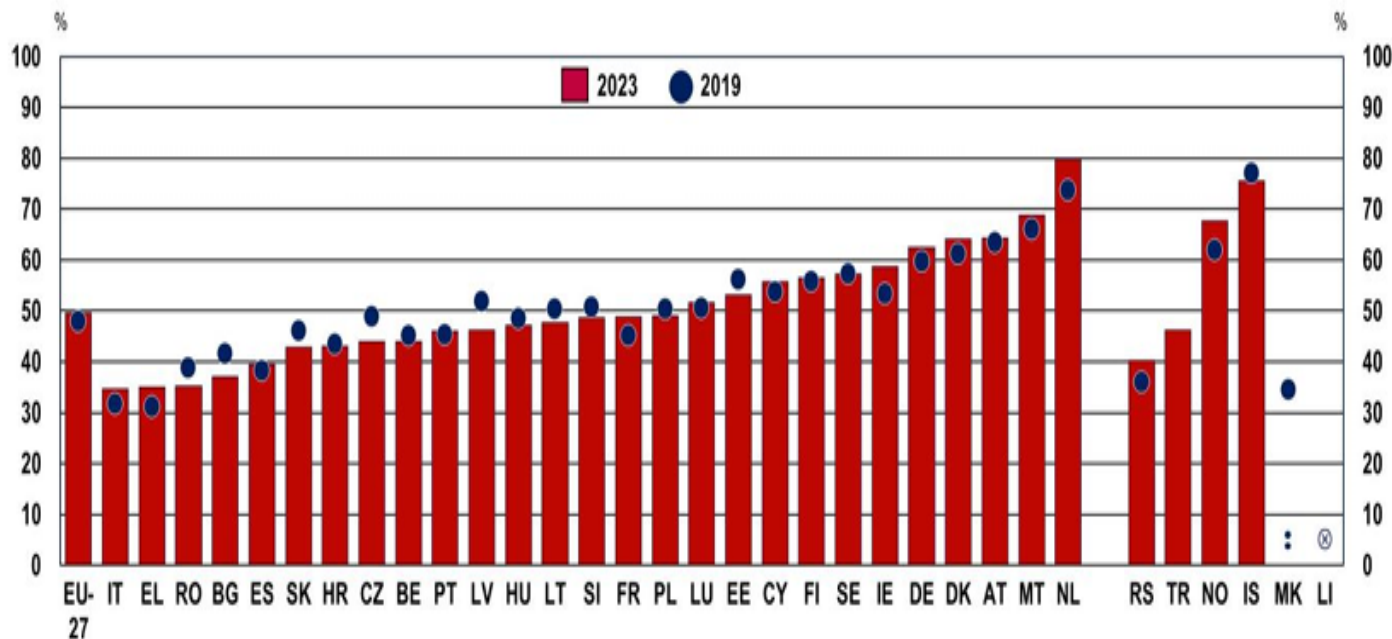
Notes: Countries are ordered by ascending level of unemployment rate in 2023. Data extracted on 14.5.2024.

- W UE co dziesiąty młody człowiek jest bezrobotny.
- W takich krajach jak: Niemcy, Czechy, Malta, Holandia i Polska stopa bezrobocia jest znacznie niższa od średniej UE, w południowych regionach UE jest ona znacznie wyższa.
- Młodszy wiek, niższy poziom wykształcenia, niepełnosprawność są powiązane z wyższym poziomem bezrobocia₅

Wskaźnik zatrudnienia młodych (15-29 lat), według kraju, 2019-2023

(Report COM(2025)117 final)

Figure 3.2: Employment rate of young people (15-29), by country, 2019 and 2023

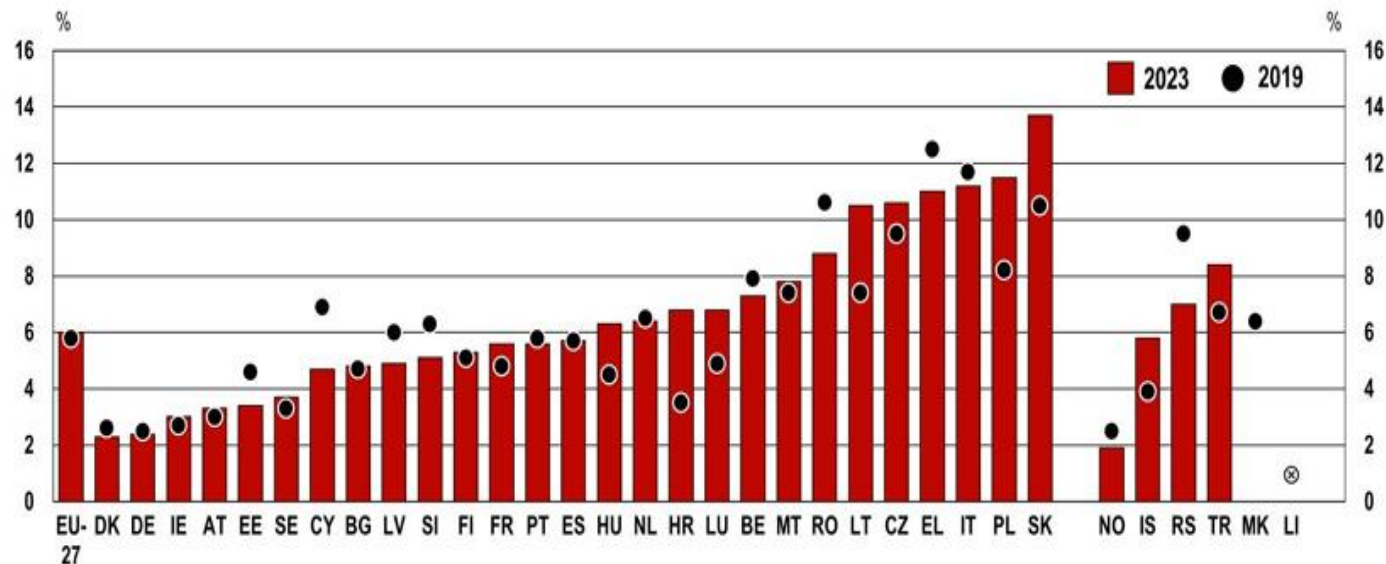
Source: Eurostat: Employment and activity by sex and age ([lfsi_emp_a](#)).

Notes: Countries are ordered by ascending level of employment rate in 2023. Data extracted on 28.6.2024.

- Co drugi młody człowiek w UE w tym wieku ma pracę (także w PL).
- Grecja, Włochy i Rumunia odnotowują najniższy odsetek zatrudnionych młodych ludzi (około jednej trzeciej), podczas gdy w Holandii odsetek ten wynosi prawie 80%.

Samozatrudnienie jako odsetek całkowitego zatrudnienia wśród młodych (15-29), według kraju, 2019 i 2023. (Report COM(2025)117 final)

Figure 3.8: Self-employment as a percentage of total employment for young people (15-29), by country, 2019 and 2023

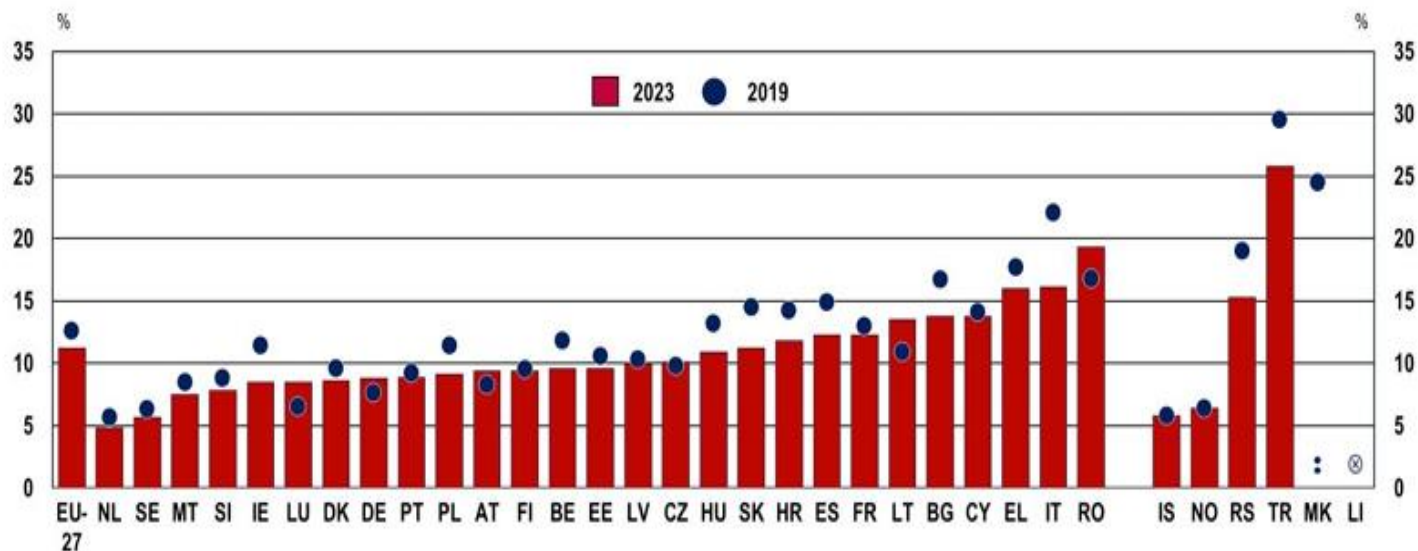
Source: Eurostat: Self-employment by sex, age and citizenship ([lfsa_esgan](#)).

Notes: Countries are ordered by ascending level of self-employment rate as a percentage of total employment in 2023. Data extracted on 14.5.2024.

- W UE 6% pracujących młodych ludzi jest samozatrudnionych
- W Czechach, Grecji, Włoszech, Litwie i Polsce około 1 na 10 młodych osób prowadzi działalność na własny rachunek. Najwyższy wskaźnik występuje na Słowacji (14%).

Odsetek młodych (15–29) niepracujących, nieuczących się ani nie szkolących (wskaźnik NEET) według kraju, 2019 i 2023 (Report COM(2025)117 final)

Figure 3.6: Share of young people (15–29) not in employment, education or training (NEET rate), by country, 2019 and 2023 ⁽⁵⁾

Source: Eurostat: Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rate) ([edat_lfse_20](#)).

Notes: Countries are ordered by ascending level of NEET rate in 2023. Data extracted on 14.5.2024.

- W UE ponad jedna na ponad dziesięć młodych osób nie pracuje, nie uczy się i nie szkoli.
- Najwyższy odsetek młodych ludzi - NEET odnotowują Rumunia (19%), Grecja i Włochy (około 16%).

Wybrane polityki UE dotyczące wspierania młodych osób na rynku pracy

Gwarancja dla młodzieży (2013, uzupełniona 2020) - to zobowiązanie państw UE, do realizacji polityki, która zagwarantuje wszystkim młodym ludziom do (25) 30 lat dobrej jakości ofertę zatrudnienia, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu w ciągu czterech miesięcy od utraty pracy lub zakończenia formalnego kształcenia.

Program ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – mierz wysoko, ucz się, osiągaj biegłość, realizuj cele) to inicjatywa aktywnej integracji mająca na celu wspieranie młodych osób w wieku 18-29 lat, które nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą (tzw. NEET).

Programy zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, ekonomia społeczna, promowanie przedsiębiorczości.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

- Programy i zalecenia w zakresie doskonalenia systemu **kształcenia i szkolenia zawodowego** oraz przyuczenia do zawodu.
- Zalecenia dotyczące **wysokiej jakości staży zawodowych** i poprawy warunków pracy stażystów, aby regularne zatrudnienie nie mogło być zamaskowane jako praktyki zawodowe (2014, 2024).
- Poprawa działania europejskiej **sieci publicznych służb zatrudnienia** zakresie wspierania ludzi młodych.

Wspieranie mobilności:

- **EURES** - sieć publicznych służb zatrudnienia w UE, oferująca informacje, doradztwo i usługi rekrutacyjne dla poszukujących pracy oraz pracodawców w całej Europie.
- **Erasmus+** - umożliwia młodym ludziom wyjazdy na studia, szkolenia, wolontariat czy do pracy za granicę, a także wspiera wymianę kulturalną i rozwój kompetencji.

Struktura rozdziału Youth Wiki: zatrudnienie i przedsiębiorczość (aktualizacja 2023)

- **KONTEKS OGÓLNY** (sytuacja młodych ludzi na rynku pracy po 1990, w świetle statystyk i wyników badań)
- **ADMINISTRACJA I ZARZĄDZANIE** (regulacje prawne, odpowiedzialność organów państwowych, strategie rządowe, Krajowe Plany Działań na rzecz Zatrudnienia (wynikające z ESZ), struktura instytucjonalna, współpraca międzysektorowa)
- **PROGNOZY ZAPOTRZEBOWANIA NA ZAWODY I UMIEJĘTNOŚCI** (źródła: badania GUS, prognoza Barometr zawodów, badania np. IBE, Manpower czy Randstad; inicjatywy na rzecz poprawy jakości edukacji, kształcenia zawodowego, uczenia się przez całe życie, godzenia podaży i popytu na umiejętności).

Struktura rozdziału Youth Wiki:

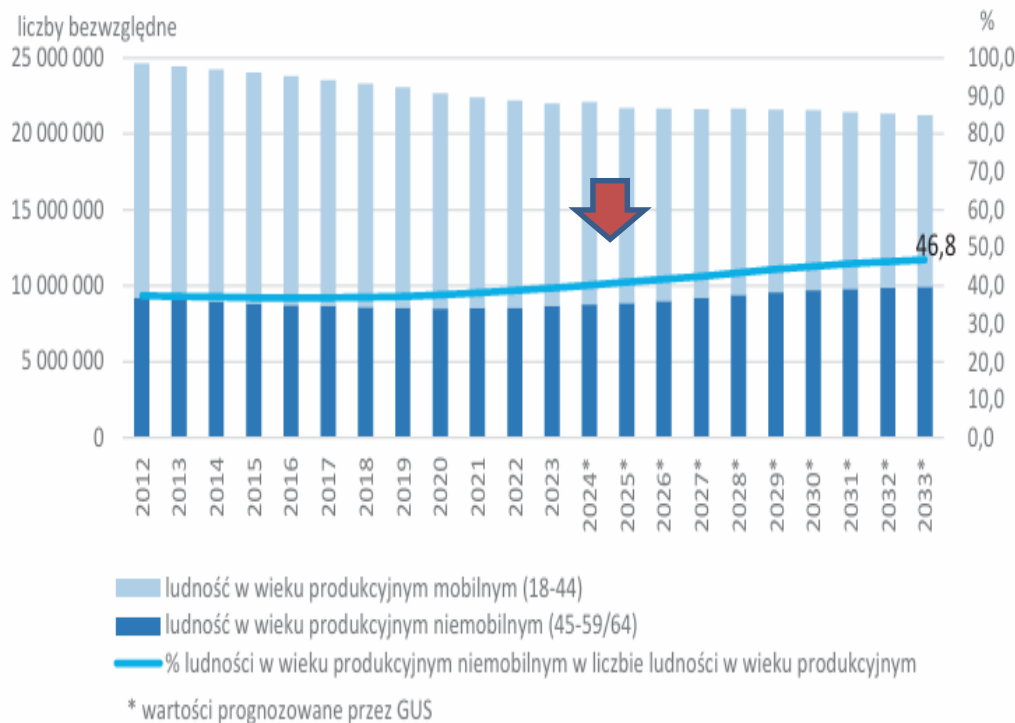
zatrudnienie i przedsiębiorczość (aktualizacja 2023)

- **PORADNICTWO I DORADZTWO ZAWODOWE** (w szkołach, w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w OHP, w Akademickich Biurach Karier, w urzędach pracy, w organizacjach pozarządowych, finansowanie usług i zapewnienie jakości).
- **PRAKTYKI I STAŻE ZAWODOWE** (kierowane do uczniów, studentów, absolwentów szukających pracy i bezrobotnych, młodocianych pracowników, promocja staży i praktyk, działania służące zapewnieniu jakości kształcenia).
- **INTEGRACJA MŁODYCH NA RYNKU PRACY:**
 - APRP i działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu (narzędzia i usługi APRP, Gwarancje dla młodzieży, ekonomia społeczna i solidarna); finansowanie i zapewnienie jakości usług.
 - działania sprzyjające utrzymaniu zatrudnienia i jakości pracy (minimalna stawka za godzinę pracy, płaca minimalna, zerowy PIT do 26 lat, regulacje pracy tymczasowej, ochrona pracy młodocianych, działania wspierające godzenie pracy z życiem osobistym i pracą młodych rodziców);

Struktura rozdziału Youth Wiki: zatrudnienie i przedsiębiorczość (aktualizacja 2024)

- **MOBILNOŚĆ MŁODYCH I MIGRACJE** (wyjazdy zagraniczne edukacyjne i zawodowe - Erasmus Plus, inne realizowane przez szkoły i uczelnie, publiczne służby zatrudnienia i OHP, w tym przez sieć Europejskich Służb Zatrudnienia EURES; migracje zagraniczne – wyjazdy ekonomiczne i napływ migrantów na polski rynek pracy).
- **PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ MŁODYCH** (rozwój kompetencji przedsiębiorczych w szkołach, na uczelniach, wspieranie start-upów – dostęp do wiedzy, kapitału, promocja kultury przedsiębiorczości - sieci i partnerstwa)
- **BIEŻĄCE DEBATY I REFORMY** (reformy edukacji w kontekście wejście młodych na rynek pracy, kompetencje przyszłości, WLB i opieka nad dziećmi, wsparcie kategorii NEET, polityka demograficzna a rynek pracy, reformy prawa pracy, praca platformowa...)

Liczba i struktura ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64) w Polsce w latach 2012–2023 oraz prognoza na lata 2024–2033, (KPDZ 2024-2026).

- Wg. GUS w grudniu 2012r. liczba mieszkańców PL w wieku produkcyjnym wynosiła 24 605,6 tys.
- W końcu 2023r. ich liczba spadła o 10,6% do poziomu 21 985,5 tys.
- Zgodnie z prognozą w końcu 2033r. ich liczba wyniesie 21 203,7 tys.
- Z tej liczby w 2033r. **46,8% będzie w wieku produkcyjnym niemobilnym** (45–59 lat dla kobiet oraz 45-64 dla mężczyzn), podczas gdy na koniec 2023r. **osoby w wieku niemobilnym stanowiły 39,4%** populacji w wieku produkcyjnym.

Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2024-2026

(Uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2024 r.)

Celem głównym jest **wzrost aktywności zawodowej i poziomu dobrej jakości zatrudnienia w Polsce.**

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie dostępności zasobów kadrowych, w tym **wykorzystanie niewykorzystanych dotychczas zasobów rynku pracy.**
- **Wspieranie przedsiębiorczości** oraz przedsiębiorców w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i wsparcie dotychczasowych miejsc pracy.
- **Dostosowanie kwalifikacji i umiejętności** osób do potrzeb gospodarki w związku ze zmianami technologicznymi, ekonomicznymi i społecznymi.
- **Modernizacja** Publicznych Służb Zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufców Pracy.
- Doskonalenie regulacji dotyczących **prawa pracy i dialogu społecznego.**
- Bezpieczna i odpowiedzialna **polityka migracji zarobkowych.**

Nowa ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia, weszła w życie 1 czerwca 2025 r.

- zastąpiła, obowiązującą już przeszło 20 lat, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2004 r.
- Cel: przeprowadzenie reformy rynku pracy poprzez udoskonalenie funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia oraz form aktywizacji zawodowej i podnoszenie umiejętności kadr gospodarki,
- ma za zadanie zwiększyć poziom zatrudnienia w Polsce, przede wszystkim na miejscach pracy wysokiej jakości oraz dostosować potencjał kadrowy Polski do potrzeb gospodarki przechodzącej zmiany strukturalne wynikające z **postępu technologicznego i cyfrowego, transformacji energetycznej i procesów demograficznych.**

Nowa ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia – start na rynku pracy

- Osoby do 30. roku życia (bezrobotni i poszukujący pracy) są wśród 7 grup uprawnionych do pierwszeństwa w dostępie do form wsparcia. Ustawa wprowadza także nowe instrumenty **skierowane specjalnie do młodych**.
- Urzędy pracy mają obowiązek przedstawienia osobom do 30. r.ż. oferty zatrudnienia, szkolenia lub innej formy wsparcia w ciągu 4 miesięcy od rejestracji.
- Ustanowiono **funkcję doradcy ds. osób młodych**, którego zadaniem jest wspólne opracowanie indywidualnego planu działania (IPD), czyli kompleksowego planu **aktywizacji** zawodowej.
- Reforma stawia na **rozwój kompetencji cyfrowych**. Ich poziom będzie oceniany przed przygotowaniem IPD, co pozwala dopasować szkolenia, staże lub doradztwo do realnych potrzeb młodych osób.
- Od 2026 roku ruszą punkty wsparcia w formule „**jednego okienka**”, gdzie młodzi znajdą pomoc w zakresie zatrudnienia, edukacji, pomocy społecznej, zdrowia, mieszkalnictwa i innych kwestii istotnych w samodzielnym starcie w dorosłość.
- To część rozwiązań skierowanych do młodych osób, mogą oni korzystać także z innych usług dostępnych dla wszystkich bezrobotnych i poszukujących pracy.

Mapa 10. Punkty wsparcia osób młodych utworzone w ramach Programu „Czas na Młodych”

Źródło: Strona internetowa <https://dlamlodych.praca.gov.pl/>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

- W 2023 r. ogłoszono nabór do projektów pilotażowych pn. „Czas na młodych – punkty doradztwa dla młodzieży”, skierowanych do Powiatowych Urzędów Pracy (PUP)
- Punkty doradztwa oferują młodym dostęp do usług i informacji w co najmniej trzech obszarach: zatrudnienie, pomoc społeczna, wsparcie psychologiczne.
- Dodatkowe obszary wsparcia to: edukacja, zdrowie, zamieszkanie, doradztwo prawne i finansowe.

(Ekspertyza MRPiPS: Ocena wsparcia osób młodych w zatrudnieniu w Polsce w latach 2018-2024, 2025)

Odsetek osób młodych NEET
Województwa [16]

- od 7,7 do 8,3 [4]
- od 8,3 do 9,3 [4]
- od 9,3 do 9,9 [3]
- od 9,9 do 12,1 [2]
- od 12,1 do 13,5 [3]

0 50 100 km

- Program ALMA uruchomiony w Polsce w 2023 r.
- Inicjatywa na rzecz aktywnej integracji młodzieży, pozostającej w niekorzystnej sytuacji, niekształcącej się, niepracującej ani niezszkolącej się (tzw. młodzieży NEET) poprzez mobilność m.in. staże zagraniczne.

Wielopokoleniowość na rynku pracy

(RAPORT TRENDÓW 2024. Wynagrodzenia i rynek pracy, Manpower)

Na uczelnie i do firm wkracza obecnie generacja Z (18-24 lata) – w tym osoby urodzone już w XXI wieku. Według różnych prognoz generacja Y (25-39 lat) już wkrótce zacznie stanowić połowę aktywnych pracowników. Generacja X (40-55 lat) rozwijała kariery niedługo po przełomowym '89 roku. W końcu, baby boomers (56 lat i wyżej) – to pokolenie osób zbliżających się do wieku emerytalnego.

Generacja Z
18-24 lat

Wchodzą na
rynek pracy

Generacja Y
25-39 lat

Młodzi, ale
z doświadczeniem

Generacja X
40-55 lat

Pokolenie
przełomu '89 r.

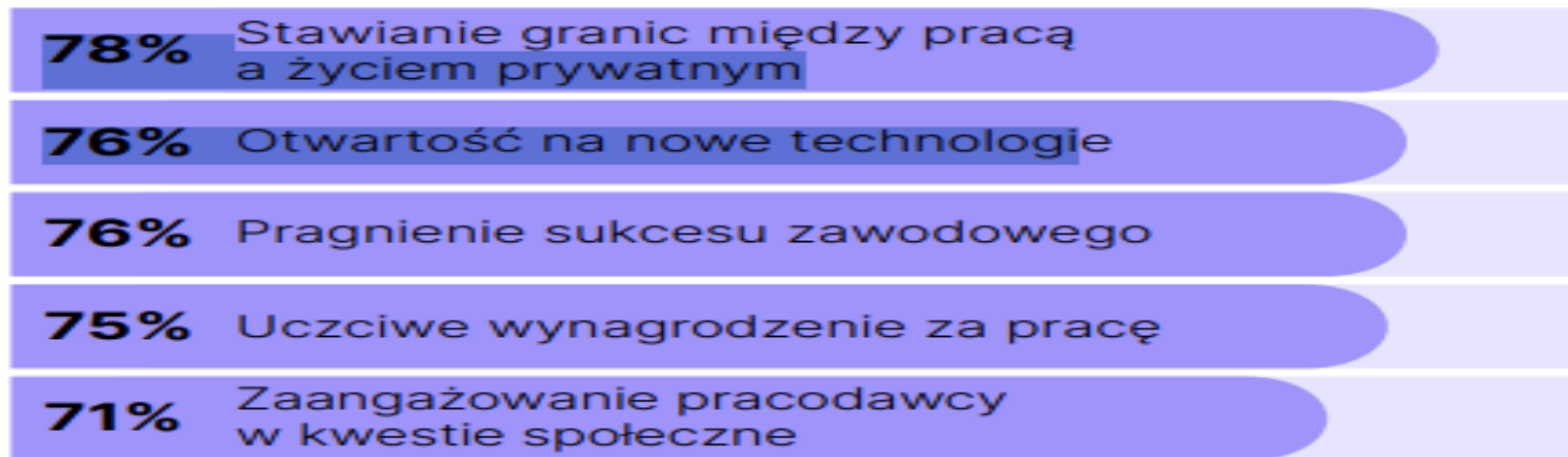

Baby boomers
>55 lat

Najbardziej
doświadczeni

Pokolenie Z kształtuje kulturę pracy

(RAPORT TRENDÓW 2024. Wynagrodzenia i rynek pracy, Manpower)

Źródło: Badanie zaufania i wiarygodności Edelman Trust Barometer

- Tylko 15% przedstawicieli pokolenia Z uważa, że ich zdrowie psychiczne lub samopoczucie jest bardzo dobre.

AXA Mental Health Report (2025)

- Badania przeprowadzone w 2024 r. w 16 krajach wśród osób w wieku od 18 do 75 lat (N=17 000) przedstawiają niepokojący **obraz pogarszającego się stanu zdrowia psychicznego na całym świecie, szczególnie w miejscu pracy i wśród młodych ludzi.**
- W grupie 18-24 lata liczba zwolnień chorobowych związanych ze zdrowiem psychicznym wzrosła do **42%**, a **85%** młodych dorosłych objętych badaniem było potencjalnie dotkniętych lękiem, stresem lub depresją (choćby w łagodnym stopniu).
- Czynniki negatywnie wpływające na stan zdrowia psychicznego: **niestabilność finansowa i niepewność zatrudnienia (53%)**, niepewność co do przyszłości w szybko zmieniającym się świecie (53%), stała ekspozycja na negatywne wiadomości w mediach (45%), niepokoje społeczno-polityczne (42%), samotność i izolacja społeczna (40%) .

Polska – zatrudnienie młodych ludzi w centrum zainteresowania polityk publicznych i analiz naukowych

- Młodzież to specyficzna kategoria społeczna, której status określa przejście od dzieciństwa do dorosłości. Z tego powodu szczególne znacznie w polityce młodzieżowej dotyczącej rynku pracy ma wsparcie w obszarach: systemu edukacji, mieszkalnictwa, opieki nad dziećmi, ochrony socjalnej i zdrowia.
- Trudnością w tworzeniu polityk publicznych kierowanych do młodych ludzi jest bardzo **duże zróżnicowanie tej kategorii społecznej**, co przekłada się bezpośrednio na konieczność różnicowania form wsparcia, które mogą być odmienne w różnych społeczeństwach, społecznościach i wspólnotach lokalnych.

Poprawia się dostępność wyników analiz prowadzonych w ramach systemu statystyki publicznej i innych badań, co ułatwia **profilowanie polityk publicznych**.

- **GUS** statystyki – bezrobocie rejestrowane (od 1990), BAEL (od 1992), (w tym badania modułowe dotyczące ludzi młodych)
- **ELA** – Ekonomiczne Losy Absolwentów polskich uczelni na rynku pracy.
- **IBE** - System monitoringu karier absolwentów szkół ponadpodstawowych.
- **EUROSTAT** – porównania międzynarodowe

(Giermanowska, Izdebski 2024)

**Dziękuję
Za uwagę**

